

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA KRAJOWEGO

Najważniejszym celem Anny Lubińskiej, autorki obszernej monografii *Książka i biblioteka w wybranych pracach Umberta Eco. Studium bibliologiczne* (Lubińska, 2024) było „...zaprezentowanie Eco jako osoby, która przez cały okres pracy twórczej podejmowała na różnorodne sposoby, w wypowiedziach literackich, publicystycznych, naukowych i eseistycznych, zagadnienia książki i bibliotek, oraz wskazanie na całe spektrum tematów związanych z tą problematyką” (s. 8). Publikację rozpoczyna rys biograficzny włoskiego badacza, pisarza, eseisty i bibliofila. W rozdziale dru-

gim i trzecim zaprezentowano problematykę szeroko rozumianej książki i jej funkcji społecznej w pracach Eco, a w następnych rozdziałach zostały scharakteryzowane kolejne tematy bibliologiczne w tekstach naukowych, eseistycznych i publicystycznych Eco oraz odniesienia do nich w utworach literackich pisarza. Rozdział czwarty przedstawia wątki działalności wydawniczej, piąty – bibliotek i bibliotekarstwa, a szósty – antykwarstwa i bibliofilstwa. Autorka udowadnia, że wiele poglądów na temat książki i bibliotek prezentowanych przez pisarza w rozprawach naukowych i eseistycznych czy publicystyce koresponduje ze światem przedstawionym w jego fikcji literackiej. Wśród zamieszczonych w książce ilustracji znajdują się rysunki autorstwa Umberta Eco.

Jubileusz 30-lecia nadania corocznej nagrody im. Anny Platto stał się okazją do wydania okolicznościowej publikacji *Nagroda im. Anny Platto. 30 lat inspiracji* (Chapska, Lech-Jabłońska, red. 2023). Nagroda przyznawana jest od 1995 r., w dniu urodzin Anny Platto, bibliotekarzom województwa lubelskiego wyróżniającym się nowatorskimi formami pracy z dziecięcym i młodzieżowym czytelnikiem. Anna Plato (1944-1995) – absolwentka filologii polskiej, instruktor-metodyk w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Lublinie, znawczyni literatury dziecięcej i młodzieżowej opracowała i upowszechniała nowoczesny model bibliotek dziecięcych. Jubileuszową publikację otwiera zarys biograficzny patronki nagrody autorstwa Pawła Kurdybachy i artykuł Anity Has-Tokarz *Czytanie pozwala wzrastać ... – o roli książki i czytania w życiu dziecka*. Książka zawiera także artykuły – Joanny Chapskiej o przedsięwzięciach Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich związanych z promocją bibliotekarstwa dziecięcego, Joanny Żelazowskiej o doświadczeniach pracy z młodym czytelnikiem i Justyny Bździuch o dziecięcych czytelnikach Gminnej Biblioteki Publicznej w Aleksandrowie Lubelskim. Z pozostałych materiałów tomu wymienić można prezentację laureatów jubileuszowej edycji (Marzena Targońska) oraz bibliografię przedmiotowo-podmiotową Anny Platto i nagrody jej imienia (Bożena Lech-Jabłońska).

Bogaty w gotyckie zabytki architektury Toruń posiada też mniej widoczne świadectwa gotyku, m.in. w dziedzinie książek – gotyckie oprawy ksiąg, którym została poświęcona wystawa i towarzyszący jej obszerny katalog zatytułowany *Oprawy gotyckie XIII-XVI wieku ze zbiorów toruńskich. Katalog wystawy w Muzeum Okręgowym w Toruniu. Grudzień 2024-luty 2025* (Wagner, oprac. 2024). Na wystawie zaprezentowano obiekty z Archiwum Państwowego w Toruniu, Biblioteki Uniwersyteckiej, Muzeum Diecezjalnego, Muzeum Okręgowego oraz Książnicy Kopernikańskiej. Koncepcję wystawy i katalogu przedstawił Arkadiusz Wagner w tekście wprowadzającym „Gotyckie oprawy w gotyckim Toruniu. Wprowadzenie do katalogu”. Zawarte w katalogu noty katalogowe i materiał ilustracyjny charakteryzują się rozbudowaną formą. Jedną z części noty katalogowej

jest komentarz, który zawiera „... uwagi na temat rozmaitych problemów wcielanych przez skatalogowane dzieło, poprzez które obrazowana jest wieloaspektowa ewolucja introligatorstwa w Polsce i innych krajach Europy ery średniowiecza i początków renesansu” (s. 37). Polskiemu tekstowi towarzyszy przekład angielski.

Powstała na podstawie pracy doktorskiej autorki publikacja Joanny Hałaczkiwicz *Z Polski w świat. Sztuka książki Stanisława Gliwy* (Hałaczkiwicz, 2024) stanowi monograficzne ujęcie życia i twórczości Stanisława Gliwy, wybitnego artysty drukarza, linorytnika, bibliofila. „Pamiętając o decydującej dla tej twórczości roli biografii – silnie uwikłanej w burzliwy wiek dwudziesty – postanowiłam wprowadzić ją do refleksji nad pracami graficznymi i drukarskimi Stanisława Gliwy. Pragnęłam pokazać jego sylwetkę w szerszym, nie tylko bibliofilskim kontekście, a tym samym przywrócić należne mu miejsce w badaniach nad historią polskiej książki, typografii oraz emigracji niepodległościowej” (s. 12). Główne części pracy poświęcone zostały kolejnym okresom życia i twórczości artysty. Rozdział „W międzywojennym środowisku artystycznym” ukazuje okres kształcenia i początki twórczości graficznej, następnie lata wojenne i pierwsze lata na emigracji („Wojna – szlakiem armii generała Andersa”). W części końcowej „Private press owner” została ukazana dojrzała twórczość Stanisława Gliwy realizowana we własnej oficynie drukarskiej w Londynie. W starannie wydanej książce rozważaniom autorki towarzyszą liczne ilustracje ukazujące dokonania artysty.

Zbiór artykułów „*Explicitus est liber*”. *Studia o starych drukach* (Fluda-Krokos; Łukawski, red. 2024) stanowi pokłosie konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Naukową PAU i PAN w Krakowie oraz Archiwum i Bibliotekę oo. Karmelitów na Piasku Krakowie w dniach 17–18 listopada 2022 r. Tom rozpoczyna referat Arkadiusza Adamczuka ukazujący znaczenie symboliczne i kulturowe ilustracji w dziele *Skład albo skarbiec znakomity sekretów oekonomiej ziemiańskiej* autorstwa Jakuba Haura z 1693 r. W pozostałych tekstach autorzy podejmowali m.in. tematykę popularyzowania starych druków w mediach społecznościowych (Julia Rédey-Keresztény), konserwacji starych druków przy minimalnej ingerencji w zabytek (badaczki z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie), wykorzystania starych druków w badaniach proveniencyjnych (Alicja Łuczyńska). Część artykułów poświęcona została poszczególnym drukarniom, np. oficynie bazylianów w Supraślu (Olga Tkachuk), staropolskim autorom (m.in. praca Krzysztofa Sitnika o działalności translatorskiej Pawła z Łęczycy), czy też pojedynczym wydaniom dzieł (tekst Przemysława Wątroby o nieznannej edycji dzieła Jeana-Francoisa Neufforge’a ze zbiorów Stanisława Augusta Poniatowskiego).

W książce Stanisława Karolewskiego *Sekrety antykwariusza. Czy w raju pachnie kurzem?* (Karolewski, 2024) w interesującej, literackiej formie zo-

stała ukazana praca antykwariusza. Autor, ceniony wrocławski antykwariusz, właściciel antykwariatu Szarlatan, a także pisarz, fotograf, bibliofil, w stylistyce dziennika pokazuje swoje zajęcia, udział w aukcjach, rozmowy z klientami, pozyskiwanie książek i innych obiektów antykwarycznych, np. płyt winylowych, zabytkowej porcelany, obrazów. Kreśli ciekawe scenki z udziałem klientów antykwariatu, niekiedy znanych osobistości Wrocławia, posługując się nieraz sarkazmem, ale też ciepłym humorem. Oto fragment antykwarskiego dziennika: „Niedawno ustawiłem na wystawie wagę precyzyjną i komplet szkła aptecznego ze starej apteki w Kępnie – ładne i tanie prezenty, myślałem, wystawiając je, jednak klientka, która się na nie skusiła, wyznaje: Potrzebuję odważyć lekarstwa. Waga aż pojaśniała z radości” (s. 251).

W książce *W sieci mediów społecznościowych. Teorie i metody badań* (Powierska, 2024) autorka tak określiła trudności w badaniu mediów społecznościowych: „Badania mediów społecznościowych oraz badania w mediach społecznościowych to jedno z największych wyzwań metodologicznych XXI wieku. Dynamiczne zmiany serwisów połączone z wprowadzeniem nowych funkcjonalności, objęte tajemnicą zasady działania algorytmów, komercyjne powiązania platform i nieprzewidywalne działania użytkowników rodzą nie tylko pytania o dobór właściwych narzędzi badawczych, ale również liczne dylematy etyczne” (s. [9]). W początkowych rozdziałach omówione zostały zagadnienia teoretyczne, terminologiczne, metodologiczne, m.in. dotyczące problematyki pozyskiwanych w badaniach danych i ich kontekstu. Następnie autorka scharakteryzowała konkretne metody badawcze (wywiad, ankieta, obserwacja uczestnicząca, analiza zawartości, metoda wędrówki, metoda *scroll back* oraz media *go-along*) ilustrując je przykładami badań własnych i innych naukowców. Ostatni rozdział poświęcony został metodologii mieszanej w badaniach, będącej zarazem postulatem teoretyczno-badawczym autorki.

Imponujący zbiór myśli i aforyzmów dotyczących książki zaprezentował Józef Kuffel w publikacji *Książka moją miłością. Myśli, aforyzmy, przysłowia i cytaty o literaturze i poezji; o książce i czytaniu* (Kuffel, 2024). Tom rozpoczynają *Myśli i aforyzmy a aforystach, aforyzmach i sentencjach*. Zawartość zasadniczej części tomu, zatytułowana *Aforyzmy, cytaty, sentencje* uporządkowana została w układzie alfabetycznym według nazwisk autorów – pisarzy, poetów, ludzi kultury i nauki, aforystów, z różnych krajów i epok. Uzupełnieniem tej części są niewielkie zbiory zatytułowane *Anonimy i przysłowia* oraz *Książkowe i biblioteczne wpisy, napisy i wypowiedzi*. W końcowej części bogato ilustrowanej publikacji autor zaprezentował reprodukcje dzieł malarskich, których motywem jest książka.

Gabinet Współczesnej Kultury Wrocławia funkcjonujący od 2006 r. w ramach Działu Dokumentów Życia Społecznego Biblioteki Ossolineum obchodził w 2024 r. swoje 18-lecie. Z tej okazji została wydana jubileuszowa

wa publikacja *Z kulturą przez Wrocław. Zbiory Gabinetu Kultury Współczesnej Wrocławia w Narodowej Bibliotece Ossolineum* (Kraska-Lewalski, red., 2024). We współpracy z wrocławskimi instytucjami kultury powstał unikatowy zbiór dokumentów życia społecznego (ulotek, afiszy, plakatów, zaproszeń, fotografii i innych) dokumentujących bogate życie kulturalne Wrocławia. W pierwszej części publikacji, zarysowana została historia instytucji, charakter zbiorów, sposoby gromadzenia i opracowania, działalność promocyjna, edukacyjna, wystawiennicza. Część druga – ma charakter albumu przedstawiającego wybór obiektów ze zbiorów Gabinetu.

KSIĄŻKI OMÓWIONE

- Chapska, Joanna; Lech-Jabłońska, Bożena, red. (2023). *Nagroda im. Anny Platto. 30 lat inspiracji*. Lublin: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Zarząd Okręgu w Lublinie, 200 s., il. ISBN 978-83-952962-2-2.
- Fluda-Krokos, Agnieszka; Łukawski, Łukasz, red (2024). *„Explicitus est liber”. Studia o starych drukach*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 365 s., il. ISBN 978-83-7676-383-5.
- Hałaczekiewicz, Joanna (2024). *Z Polski w świat. Sztuka książki Stanisława Gliwy*. Kraków: Wydaw. Avalon, 319 s., il. Materiały do Dziejów Oficyny Poetów i Malarzy; t. 7. ISBN 978-83-7730-679-6.
- Karolewski, Stanisław (2024). *Sekrety antykwariusza. Czy w raju pachnie kurzem?* Warszawa: Biblioteka Analiz, 256 s. ISBN 978-83-969989-1-0.
- Kraska-Lewalski, Andrzej, red. (2024). *Z kulturą przez Wrocław. Zbiory Gabinetu Kultury Współczesnej Wrocławia w Narodowej Bibliotece Ossolineum*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 191 s., il. ISBN 978-83-66257-22-1.
- Kuffel, Józef (2024). *Książka moją miłością. Myśli, aforyzmy, przysłowia i cytaty o literaturze i poezji; o książce i czytaniu*. Bydgoszcz: Wydaw. „Koronis; Częstochowa: Wydaw. Zakonu Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika „Paulinianum”, 392 s., [48] s. tablic, il. ISBN 978-83-955949-5-3.
- Lubińska, Anna (2024). *Książka i biblioteka w wybranych pracach Umberta Eco. Studium bibliologiczne*. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego; Wydaw „Sermierz”, 354 s., il. Acta Universitatis Wratislaviensis, no 4214. ISBN 978-83-229-3856-0.
- Powierska, Aleksandra (2024). *W sieci mediów społecznościowych. Teorie i metody badań*. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 182 s., il. 978-83-233-5432-1.
- Wagner, Arkadiusz, oprac. (2024). *Oprawy gotyckie XIII – XVI wieku ze zbiorów toruńskich. Katalog wystawy w Muzeum Okręgowym w Toruniu*. Toruń: Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 298 s., il. ISBN 978-83-231-6012-0.

Barbara Koryś